

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. VI. Vltteriùs ostenditur ad bonitatem moralem in actum refundendam
non sufficere bonitatem reperiri in objecto.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

II.
Si quis, ubi
varia in ob-
jecto sunt
formalita-
tes, in unam
tantum fe-
ratur for-
maliter, ac-
tus hanc
tantum in
se habebit
bonitatem.

III.
Ad maliti-
am ab ob-
jecto
hauriendam
sufficit, quod
quis sciat ef-
fe illud tali-
ter malum.

IV.
Recentior
cujusdam
circa ob-
jecti
circumstan-
tias opinio.

Idem dicen-
dum ait de
actu bono &
malo quoad
diversas for-
malitates.

V.
Obj. primò,
sequi virtu-
tes à chari-
tate impera-
tas, particu-
larem suam
bonitatem
amittere.

Optandum
ut quis om-
nia opera
exerceat ex
motivo a-
moris erga
Deum.

VI.
Alia virtu-
tes duobus
modis à cha-
ritate impe-
rari possunt.

Unde, ubi plures sunt in obiecto rationes boni, si actus feratur formaliter in unam, & non formaliter in alias, seu terminetur ad obiectum, quò tali modo bonum est, non alio, actus fortietur bonitatem formalem illi formalitati correspondentem, quoad reliquas verò perinde se habebit, ac si omninò non essent in obiecto. Exempli gratià, videt quis parentem pauperem, si det ei eleemosynam ex affectu tantum sublevandi illius inopiam, erit virtus eleemosynæ; quoad rationem autem pietatis non refundetur in actum illum, nec enim dat eleemosynam ex affectu aut motivo pietatis, sed merè sicut eam alteri pauperi in simili necessitate constituto largiretur.

Et in hoc actus bonus differt à malo; ad hoc enim ut actus sit malus, & varias etiam malitias hauriat ab obiecto, non est necessarium ut in illud feratur quò malum, & varias in se formalitates complectens, sed sufficit quod malitia in obiecto advertatur, & nihilominus circa illud versetur. Sic qui vult furari calicem, sciens eum esse sacrum, licet non furetur quia sacrum, imò cupiens potiùs non esse sacrum, secundum omnes committit sacrilegium.

Assertioni huic adversatur, eamque acriter impugnat quidam recentior, qui proinde pari quoad hoc passu, tam in bono quam malo procedendum asserit. Unde sicut in malo, ut n. precedente diximus, ad hoc ut actus malitiam ex omnibus & singulis obiecti formalitatibus hauriat, non requiritur actualis intentio, qua quis in talem vel talem circumstantiam in obiecto cognitam feratur formaliter, sed sufficit quod eam videat in obiecto esse, ut proximè dictum est de furto calicis sacri, idem affirmat, de actu bono. Quare per actum illum eleemosynæ, de quo n. 2. quo nimirum quis parentis inopiam sublevat, non tamen, quò parens, sed solum quò pauper est, dicit hominem illum non misericordiæ tantum actum clicere, sed pietatis.

Pro hac itaque sententià arguitur primò: si ad virtutem moralem non sufficiat bonitas materialis, quæ reperitur in obiecto, sed derivari debeat ab intentione, qua quis in obiectum fertur formaliter, & ex hac intentione desumatur species virtutis, sequitur virtutes omnes morales, castitatem, humilitatem, obedientiam &c. dum imperantur à charitate, seu amore erga Deum, peculiarem suam bonitatem amittere. Unde ulterius sequitur, si eximius aliquis Sanctus se totà vità in actibus amoris erga Deum ita exercuisset (quod tamen ab omnibus censetur optimum, & maximè expetendum) ut omnia opera sua ex motivo charitatis, & quia Deo grata sunt eliciisset, ex hoc motivo exempli gratià jejunasset, ex hoc adversa omnia patienter sustinisset, obedientiam, humilitatem, & reliquas virtutes exercuisset; sequitur inquam, hunc nec patientiam habere, nec castitatem, nec obedientiam, nec ullam omnino virtutem præter charitatem: sicut secundum nos n. 2. qui parentis inopiam sublevat, merè quia pauper est, non habet pietatem, sed tantum misericordiam.

Hanc objectionem eò fufius proposui, quòd plausibilis sit, & primo aspectu nonnullam præ se ferat difficultatem. Respondetur tamen, duobus modis imperare posse charitatem alias virtutes, vel scilicet imperando solum actum earum externum, vel etiam internum. Si primum dicatur facer actum illum externum, abstinentiæ exempli gratià, (idem est de aliis virtutibus) non habere rationem abstinentiæ, sed solius charitatis, cum habitus absti-

nentia hic omninò non operetur, sed sola charitas, à qua actus ille externus sortitur extrinsecè, ut sit aliquo modo in specie charitatis.

At verò si secundo modo loquamur, ita nimirum, ut non actus tantum externus ab amore Dei imperetur, sed etiam internum, sicque voluntas ex motivo charitatis alios virtutum habitus ad agendum applicet, imperet scilicet ex amore erga Deum, ut quis actum internum obedientiæ eliciat, actum humilitatis, abstinentiæ &c. ita ut actus charitatis hos omnes actus habeat pro obiecto, in hoc, inquam, casu, non ex motivo tantum charitatis agit voluntas, sed alii etiam virtutum habitus, ex suo quique motivo operantur, animamque suis peculiaribus actibus internis ornant & instruunt. Aliud quippe est ex motivo amoris Dei imperare ut actus aliquis fiat, aliud imperare ut fiat ex motivo amoris Dei. Hinc eximius ille Sanctus, de quo n. 5. non in charitate tantum, sed in omni omnino virtutum genere, in quo se ex imperio charitatis exercuit, maximè excelleret.

Arguitur pro eadem sententià secundo: si ex solâ intentione, qua quis formaliter fertur in obiectum, desumatur honestas actus, ergo contra communem omnium Theologorum sententiam, circumstantiæ nihil in actum refundent. Respondetur, circumstantias nisi in illas quis feratur, easque intendat, sicque transeat in obiectum, nihil refundere in actum, ut constat in exemplo parentis pauperis, supra n. 2. posito, perinde enim est quoad illum actum, atque si is non esset parens, circumstantia quippe non volita est quasi nulla. De hac re tamen postea redibit sermo.

Arguitur tertio: si non obiecti bonitas & præstantia spectetur, sed mera proportio ad finem, sequeretur æquè bonum fore medium, multo in se vilius eligere, modò æqualiter conferat ad obtinendum finem, sicque ad vitandam fornicationem æquè bonum erit petere debitum, ac jejunare, quod nullo modo videtur admittendum. Respondetur ad bonitatem electionis spectari debere bonitatem mediæ formaliter, seu secundum proportionem quam habet cum fine. Ad exemplum verò allatum dico, præstantius longè medium ad vitandam fornicationem esse jejunium, quam petitionem debiti, multò enim constantius ad hunc finem conducit, hominemque ab istiusmodi motibus longè firmitus & stabilius eximit.

SECTIO SEXTA.

Uterius ostenditur ad bonitatem moralem in actum refundendam, non sufficere bonitatem reperiri in obiecto.

RATIO itaque conclusionis sectione præcedente n. primo posita, est quia bonitas illa ex tali bonitate in obiecto prævisa quidem, verum non intenta, non est voluntaria, sed ad summum permessa, eodem enim modo fieret actus, ut in exemplo illo donationis eleemosynæ constat, licet parens non effect, ergo circumstantia parentis ad hanc actionem planè se habet per accidens, nec ullo modo in illam insluit; ac proinde actus hic non censetur pietas in parentem, esto materialiter, & à parte rei non cuiusvis pauperis, sed parentis inopiam sublevet.

Confir-

VII.
Voluntate
motivo cha-
ritatis alio
habitu ap-
plicat ad
agendum.

Imperatur
ha virtutes
ex amore
Dei, sicut
ex proprio
motivo.

VIII.
Honestus
actus desu-
mitur à sis
sine, & ab-
jecto.

IX.
Quo pacto
ad bonita-
tem electio-
nis spectari
bonitas fiat

I.
Bonitas præ-
visa, sed non
intenta, non
est voluntaria.

II. Confirmatur: sequeretur enim quemvis actum honestum esse in specie morali charitatis, cum quodvis opus bonum sit objectum Deo gratum, aptumque ut ad eum proximè per actum charitatis Theologicæ referatur, ergo de facto habebit hanc rationem, cum secundum hanc sententiam, semper habeat omnem rationem, quam ex objecto, si expressè intenderetur haurire posset: hoc autem dici nullo modo potest, sic enim cum attritio sit actus bonus, & supernaturalis, maximeque Deo placens, esset actus charitatis, & justificaret extra Sacramentum, quorum tamen utrumque est contra Concilium Tridentinum, quod sessione 14. cap. 4. distinguit attritionem à contritione, eamque ait non sortiri rationem contritionis perfectæ, sed esse actum inferioris rationis, qui proinde iuxta Concilium & Patres, extra Sacramentum non justificat, ad hoc enim requirunt actum multò hoc perfectiorem.

III. Hinc constat quid voluerit Aristoteles, quando lib. 2. Ethicorum cap. 3. dixit, ut quis iustus sit, vel temperans, satis non esse ut iusta aut que sunt temperantiæ faciat, nisi etiam iustè faciat, & temperanter, quod est ut ulterius se explicat, Nisi faciat scienter & eligens propter ipsa. Vult nimirum ad actum iustitiæ vel temperantiæ non sufficere, ut materialiter solum quis cum actum exerceat, atque in eiusmodi objectum quocumque

modo feratur, & aliud intendens; si enim quis temperatè vivat, ut coarctet pecunias, actus secundum omnes non habet honestatem temperantiæ: ut ergo habeat honestatem temperantiæ, ferri debet in bonitatem temperantiæ quæ talem, ex quo probatur auctoritate Aristotelis præsens conclusio.

Non tamen est necessarium, ad hoc ut refundatur honestas in actum moralem, ut feratur in objectum, illudque attingat & appetat formaliter ut honestum, & virtuosum, seu ut deceat operantem; sed sufficit quod in se sit bonum, ut eleemosyna pauperi, & sub hac ratione boni Physici intendatur, ad sublevandam scilicet illius inopiam. Licet ergo nil vetet quo minus hoc etiam modo quis operari intendat, cum & hoc motivum honestum sit, operari nimirum honestè, & aliis benefacere, quia ipsum operantem deceat, quamvis tamen hoc motivum non habeat, sed merè intendat relevare inopiam indigentis, actus erit honestus.

Elto itaque non cogitet quis reflexè esse virtuosum id quod agit, si tamen operetur intendens bonum illud Physicum quæ tale, actus erit bonus & honestus, sicut & mereri quis potest ignorans se mereri, imò existimans se esse in peccato mortali. Quando ergo intendens aliquod bonum operatur quis, actus erit bonus & honestus, etiam si non reflectat ad honestatem in actu, sed bonitatem solummodo spectet, quæ apparet in objecto.

DISPUTATIO LXXX.

De actu indifferente.

IN PRIMIS non est hic sermo de actibus externis, qui cum bonitatem & malitiam ferè sortiuntur per extrinsecam denominationem ab actibus internis, indifferentes ut plurimum sunt, ut vel boni sint vel mali, cum à bonâ vel malâ voluntate procedere possunt, saltem si intercedat ignorantia. Deinde non procedit quæstio de omnibus etiam actibus internis, actus namque Varii intellectus, nec bonitatem habent nec malitiam, & consequenter sunt indifferentes ut per voluntatem ad finem aliquem referantur, sicque ex hac voluntatis ordinatione, vel boni extrinsecè fiant, vel mali.

De solis ergo actibus voluntatis procedit præsens quæstio, non tamen de omnibus, sed de actibus tantum liberis, seu moralibus, & humano modo, nempe cum rationis usu & advertentiâ debitâ elicitis, illi siquidem actus, qui sine hac advertentiâ ac libertate eliciuntur, nec boni moraliter nec mali esse possunt, & consequenter indifferentes sunt necesse est. Nec mirum est huiusmodi actus non esse vel bonos vel malos moraliter, cum morales non sint, nam juxta dicta supra, nihil morale esse potest, quod non sit liberum.

SECTIO PRIMÆ.

Variæ sententiæ de indifferentiâ actuum: ubi de actu indifferente in specie.

I. Negant alii qui dari posse actum in differentem in specie, potest tamen dicere in individuo.

SCOTUS in 2. d. 7. & alii nonnulli aiunt, nullum dari posse actum moralem indifferentem in specie, posse tamen in individuo, id est hic & nunc, & in his circumstantiis, non tamen quantum est ex parte sui objecti, quam appellat Scotus indifferentiam quoad

R. P. Comptoni Theol. Scholast. Tom. I.

speciem. Ratio ipsorum est, nullum quippe dicunt esse objectum, quod non sit necessariò vel bonam vel malum; hic & nunc tamen, inquirunt potest voluntas vel non ad finem illum honestum, & bonitatem in objecto repertam intendens operari, vel aliquâ aliâ circumstantiâ carere, ad operationem rectam faciendam requisitâ, quod si contingat, actus erit malus.

S. Thomas e contra hic, q. 18. art. 9. Durandus, Capreolus, Gregorius & alii, quos refert & sequitur Suarez hic, tract. 3. d. 9. sect. 3. Bellar. Salas d. 4. sect. 3. Granada 1. 2. tract. 2. disp. 1. d. 2.

Min

& 2.